

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Josefa Baxy a JUDr. Michala Mazance v právní věci **žalobkyně O. Z.**, zastoupené JUDr. Zitou Krásnou, advokátkou, Gorkého 11, 602 00 Brno, proti **žalované České správě sociálního zabezpečení**, Křížová 25, Praha 5, o starobní důchod, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 4. 10. 2002, č. j. 22 Ca 159/2000 – 21,

t a k t o :

- I.** Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 4. 10. 2002, č. j. 22 Ca 159/2000 – 21, **se zrušuje.**
- II.** Věc **se vrací** Krajskému soudu v Brně k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 11. 5. 2000, žalovaná zamítla žádost žalobkyně o starobní důchod pro nesplnění podmínek ustanovení § 29 zákona č. 155/1995 Sb., v platném znění. Rozhodnutí odůvodnila tím, že žalobkyni nárok na starobní důchod nevznikl, protože nezískala potřebných 25 roků pojištění, nezískala ani jeden den pojištění, dobu zaměstnání v cizině nelze hodnotit. V odůvodnění dále žalovaná uvedla, že nároky žalobkyně nelze posuzovat podle Dohody mezi Českou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o sociálním zabezpečení, protože tato Dohoda nabyla dnem 28. 2. 2000 ve vztahu vůči Ukrajině platnosti (*z písemných vyjádření žalované v průběhu soudního řízení naopak vyplývá, že žalovaná vycházela z toho, že Dohoda pozbyla dnem 28. 2. 2000 vůči Ukrajině platnosti*); doby zaměstnání ve státě, s nímž není uzavřena mezistátní smlouva, lze hodnotit jedině tehdy, jestliže za tyto doby bylo zaplacené pojistné. Stávající právní úprava však již zaplacení pojistného za doby zaměstnání před 1. 1. 1996 neumožňuje.

Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně v souladu s tehdejší právní úpravou (část pátá hlava třetí občanského soudního řádu, ve znění tehdy účinném) opravný prostředek ke Krajskému soudu v Brně, formálně označený jako odvolání a domáhala se zrušení tohoto rozhodnutí. Namítala, že žalovaná v odůvodnění rozhodnutí uvedla naprosto zmatečné a nesprávné skutečnosti. Žalovaná podle ní jednala v rozporu s platnými mezinárodními smlouvami tím, že jednala a rozhodovala o skutečnostech, k nimž není nadána příslušnými pravomocemi. Dovolávala se toho, že Česká republika a Ukrajina, jejíž je žalobkyně státním občanem, uzavřely mezinárodní smlouvu, jíž je Dohoda o vzájemném zaměstnávání občanů České republiky a Ukrajiny ze dne 21. 3. 1996, která vstoupila v platnost dne 4. 2. 1997 (uveřejněna pod č. 67/1999 Sb.). Podle čl. 8 této dohody se dávky důvodového zabezpečení občanů smluvních stran poskytují podle platných smluv; tím byla podle žalobkyně potvrzena pro ČR a Ukrajinu jako nástupnické státy nepřetržitá platnost a provádění Dohody mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o sociálním zabezpečení, uveřejněné pod č. 116/1960 Sb. (dále též „dohoda o sociálním zabezpečení“), podle jejíhož čl. 7 je důchodce, pokud přesídlí na území druhé smluvní strany, oprávněn požádat o poskytování starobního důchodu v zemi přesídlení. Důchodce je povinen doložit skutečnost přesídlení, věk, přiznání nároku na důchod v zemi původu a druh/charakter práce v zemi původu. Příslušný orgán není oprávněn zkoumat důvodnost či oprávněnost nároku na starobní důchod; žalovaná se proto dopustila závažného pochybení, jestliže se touto otázkou zabývala, ač není oprávněna tyto skutečnosti posuzovat.

Krajský soud v Brně rozhodnutím ze dne 4. 10. 2002 rozhodnutí žalované potvrdil. V odůvodnění rozhodnutí poukázal na to, že dohoda o sociálním zabezpečení dnem 28. 2. 2000 pozbyla ve vztahu vůči Ukrajině platnosti, a z toho vyplývá, že žádosti o důchod uplatněné po 27. 2. 2000 podle uvedené dohody nelze vyřizovat. Nárok na dávku důchodového pojištění vzniká dnem splnění podmínek stanovených podle příslušného právního předpisu, nikoliv dnem hlášení trvalého pobytu na území ČR. Z tohoto důvodu proto soud nezkoumal, zda žalobkyně splňuje zákonné podmínky pro nárok na starobní důchod ve smyslu § 29 zákona č. 155/1995. Jestliže žalobkyně žádost o dávku podala dnem 31. 3. 2000, byla žádost podána v době, kdy vztah mezi Ukrajinou a Českou republikou nebyl již právně upraven a nároky na dávku a zákonné podmínky na její výplatu se posuzují podle právního předpisu příslušného státu. Soud proto shledal rozhodnutí žalované věcně správným a potvrdil ho.

Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně včas odvolání, které bylo krajskému soudu doručeno dne 23. 12. 2002. O odvolání nebylo do 31. 12. 2002 rozhodnuto. Dnem 1. 1. 2003 nabyl účinnosti zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále též „s. ř. s.“); podle § 129 odst. 3 s. ř. s. bylo řízení o odvolání ze zákona zastaveno. Žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) využila možnosti dané citovaným ustanovením a podala včas proti rozhodnutí krajského soudu kasační stížnost.

Kasační stížnost stěžovatelka opírá o existenci důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a tvrdí nezákonnost napadeného rozhodnutí spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem. Stěžovatelka se s odkazem na čl. 7 dohody o sociálním zabezpečení dovolává toho, že požádala o přiznání a výplatu důchodu na Ukrajině, důchod jí tam byl přiznán a vyplácen; žalobkyně se pouze přestěhovala a po přesídlení došlo k zastavení výplaty na Ukrajině a jediným správným postupem bylo, aby žalovaná započala s výplatou důchodu, a to již ke dni 6. 2. 2000, kdy stěžovatelka přesídlila do ČR. Podle stěžovatelky nárok na výplatu dávky důchodového pojištění nelze spojovat s datem podání žádosti o výplatu, ale je nutno zjistit, zda a kdy došlo k přesídlení; vzhledem k tomu,

že stěžovatelka přesídlila do ČR v době, kdy dohoda o sociálním zabezpečení platila, má stěžovatelka nárok na výplatu dávky důchodového pojištění. Stěžovatelka všechny podmínky čl. 7 dohody splnila.

O kasační stížnosti uvážil Nejvyšší správní soud následovně:

Ze správního spisu vyplývá, že s žalobkyní byla Městskou správou sociálního zabezpečení Brno dne 31. 3. 2000 sepsána na standardním formuláři žádost o starobní důchod. Žalobkyně v žádosti uvedla a příslušnými listinami doložila, že jí jako státní občance Ukrajiny byl přiznán a pobírala starobní důchod na Ukrajině, jeho výplata byla zastavena od 1. 4. 2000 v souvislosti s přesídlením do České republiky, kde jí byl od 6. 1. 2000 povolen trvalý pobyt. Rodným listem doložila svůj věk a pracovní knížkou, penzijní knížkou a doklady o studiu upřesnila dobu studia a další průběh zaměstnání na Ukrajině. Přestože žalobkyně v žádosti výslovně neuvedla, že se domáhá poskytování již přiznaného důchodu podle čl. 7 dohody o sociálním zabezpečení, listiny, jimiž svou žádost doložila, takovému obsahu žalobkyniny žádosti nasvědčovaly; pokud o tom žalovaná pochybnosti měla, bylo na ní, aby vyzvala žalobkyni a v součinnosti s ní obsah žádosti upřesnila. O tom, že se žalobkyně domáhá poskytování důchodu v souvislosti se svým přesídlením do České republiky na základě dohody o sociálním zabezpečení ostatně svědčí jak samotný opravný prostředek, který podala krajskému soudu, tak i následné odvolání a posléze i kasační stížnost, jimiž brojí proti rozhodnutí krajského soudu. Naopak žádost a předložené listiny nesvědčí o tom, že by se žalobkyně domáhala přiznání nároku na starobní důchod podle vnitrostátního práva splněním podmínek uvedených v § 29 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

Bylo proto na žalované, aby rozhodla o tom, zda žalobkyně v souvislosti se svým přesídlením do České republiky má nárok na poskytování důchodu či nikoliv. Jestliže žalovaná rozhodla o zamítnutí žádosti o starobní důchod pro nesplnění podmínek ustanovení § 29 zákona č. 155/1995 Sb., rozhodovala o něčem, čeho se žalobkyně nedomáhala. Rozhodnutí žalované je tak nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost, o to více za situace, kdy se žalovaná v jeho odůvodnění současně odvolává jak na nesplnění potřebných roků pojištění žalobkyní, tak i na nemožnost aplikace dohody o sociálním zabezpečení, ačkoliv zamítavé rozhodnutí svým výrokem výslovně míří pouze na nesplnění podmínek § 29 zákona č. 155/1995 Sb.

Rozhodnutí žalované je tak stíženo vadou, pro kterou měl krajský soud opravným prostředkem napadené rozhodnutí bez jednání zrušit [§ 250f odst. 1 písm. a) o. s. ř., ve znění tehdy účinném], a to zejména tehdy, kdy z obsahu opravného prostředku bylo seznatelné, že žalobkyně nesrozumitelnost rozhodnutí namítala (podle konstantní judikatury k takovým vadám navíc soud přihlížel i z úřední povinnosti). Krajský soud proto pochybil, jestliže se touto žalobkyninou námitkou nezabýval, k této vadě nepřihlédl a rozhodnutí žalované jako věcně správné potvrdil; je tak dán důvod kasační stížnosti uvedený v § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.

Nepřezkoumatelnost kasační stížností napadeného rozhodnutí je podle § 109 odst. 3 s. ř. s. důvodem, k němuž Nejvyšší správní soud přihlédne i tehdy, jestliže jej stěžovatel neuplatní v kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud proto napadené rozhodnutí Krajského soudu v Brně podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení, aniž bylo lze zkoumat důvodnost námitky stěžovatelkou uplatněné. V dalším řízení, v němž

je krajský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.), rozhodne též o nákladech řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u ě n í : Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. 11. 2004

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu